

Proje ve kontrollük işlerinin kısmen serbest sektöre aktarılması hususunda Oda mensubu âzalarla 19.11.1962 günü yapılan toplantıda âzalara dağıtılan 19.11.1962 günlü yazımız ve gelen cevaplar aşağıda mündemiçtir.

Fevzi ATAÇ
Yük. Müh.

Mesut GÜN
Yük. Müh.

M. Ali ÇİTİPİTİOĞLU
Yük. Müh.

Mektubunuzda belirtildiği gibi inşaatın zamanında ve istenilen evsafda realize edilebilmesi için etüd ve proje işlerinin sahih, kâfi detaylı bir şekilde ve tatbikata elverişli, azmanında hazır olmasını esas prensipler olarak kabul etmekteyiz.

Bu etüd proje işlerinde Devlet sektörü ile serbest sektörün sıkı işbirliği yapmasına da taraftarız.

Bu şekilde Türk Müşavir - Mühendislik Firmalarının inkişaf edeceği tabii ise de, bugünün ihtiyaçlarına cevap veremeyecek şekilde teşkilatlanmış olan müşavir firmaların istenilen müsbet neticenin alınabilmesi ve işlerin süruncemede kalmaması için gereken tedbirlerin şimdiden alınmasını uygun görmekteyiz.

Mehmet SALİHOĞLU
Yük. Müh.

Beş yıllık devlet plânı uygulanmasının mesleğimiz yönünden önemi büyüktür. Rasyonalist ve determinist bir düşünceden doğan plânlama kavramı, memleketimizin kalkınmasında bize en sağlam ve olumlu bir metod yolu açmış bulunuyor. Kısa zamanda millî gelirin yükselmesi, sosyal hayatımızın gelişmesi, millî kaynakların öncelik sırasına göre işletilmesi gibi hedeflere yönelmiş olan plânlama, beşerî ve teknik gücümüze dayanmadıkça, asla bir başarıya ulaşamaz. İnşaat mühendisliği, yapılacak büyük yatırımların 1 No. 1 uygulayıcısı ve değerlendirci olarak, yukarıda belirtilen rasyonel anlayışın en sorumlu, en etkili ögesidir de (unsurudur). Böy-

le olunca, gerek etüd ve proje safhasında, gerek inşaat ve yönetim safhasında, derece derece yükümlülükler hazır olmamız gerekmektedir.

Etüd ve projelendirme, her teknik işin en önemli, en yaratıcı safhasıdır. Bu safhada yeteri kadar iyi

Muhterem Meslekdaşlarım,

Ara sıra, bazı vesilelerle bir araya gelip mesleğin muhtelif konularında fikir tartışması yapmanın faydası açık olarak herkesin malûmu bulunmaktadır. Bu naçiz davetimize lütfedif şeref verdiğiniz için hepinize teşekkür ederiz.

Bugün yine bir vesile ile bir araya geldiğimize göre Devlet Plânlamasının tatbikattaki muvaffakiyetinin biz İnşaat Mühendislerinin çalışma potansiyeli, gücü ve verimine bağlı olduğu hakikati üzerinde durarak 5 Yıllık Devlet Plânlamasının tatbikatı için inşaat yönünden, etüd, araştırma ve proje işlerinde ne gibi organizasyon veya reorganizasyon yapılmalıdır, meselesi üzerine eğilmek icap ediyor.

İnşaatın zamanında ve istenilen evsafda realize edilebilmesi için etüd ve proje işlerinin sahih, kâfi ve zamanında hazır olmasının esas prensipler olarak kabulü icap etmektedir.

Sizler, Devlet Sektörü mensupları ve Serbest Sektör mensupları olarak etüd proje işlerinde Devlet Sektörü - Serbest Sektör münasebetlerinin ve Türk Müşavir - Mühendislik Firmalarının inkişafıyla Serbest Sektör gücünden istifade hususunda neler düşünüyorsunuz?

Bugün sizlere bu suali sorarak hemen cevaplamanızı rica etmiyoruz.

Mesleğimiz için büyük kıymet ifade edecek yazılı mütalâalarınızı 30 Kasım 1962'ye kadar Odamıza göndermenizi bilhassa rica ediyoruz.

Hepinizi İnşaat Mühendisleri Odası namına hürmetle selâmlarım.

İnşaat Mühendisleri Odası
Başkanı
(Yük. Müh. Kemal NOYAN)

çalışılmaz, mukayeseler yapılmaz, ekonomi prensibinin gerçekleşmesine çabalanmazsa, mâliyet, işletme ve bakım giderleri ölçüsüz oranlara yükselebilir. Maksada uygun bir inşaat, sağlamlık ve ucuzluk şartlarını da, aynı zamanda gerçekleştirebilen bir inşaatır. Bu da iyi etütler sonunda hazırlanmış projelere uyularak sağlanabilir.

Düşünüşümüze göre, inşaat işleri de, etüd ve proje işleri de, geniş ölçüde, ihale ile yaptırılmalı, ancak, devlet kesiminde sıkı ve seviyeli bir denetleme ve onaylama işlemi yapılmalıdır. Bunun ilk akla gelen faydaları, şöyle sıralanabilir :

1 — İnşaat Mühendisleri, mesleğin her alanında rekabet (yarışma) nın etkisiyle gelişme fırsatı bulurlar. Daha iyiye, daha sağlama, daha yeniye doğru bir yarış başlar. Kalite yükselir. Verimlilik artar. Dolayısıyla hem meslek, hem memleket kazanır.

2 — Resmî sektörün memurlaşırma tehlikesi azaltılmış olur. Mühendis, mesleğini sürekli şekilde geliştirmeye çabalar. Hem kendini, hem mesleği yüceltir.

3 — Devlet sektöründe daha az sayıda, fakat kaliteli ve maddî bakımdan da tatmin edilmiş bir teknik kadro ile, işleri kontrol etmek, sıkı tâkip etmek ve sonuçlandırmak olağın elde edilmiş olur.

4 — İş hayatı da, müşavir - mühendislik firmalarının çoğalması ile, onların rekabetiyle canlanacak, iş hacmi artacak, randıman ve kalite yükselecektir.

Esas itibarıyla, plâncılık, disiplin ve ekonomi prensibine dayanır. Devlet dairelerinin rastgele elemanlara açık kalması, resmî görevlerin bünye özellikleri dolayısıyla, testiyi kıranla, suyu taşıyanın bir sayılması, mesleğimizi dumura uğratan etkenlerin başında gelir.

Etüd ve proje işleri serbest sektördeki meslekdaşlara ihale suretiyle verilirse, (bazı özellikli işler müstesna) zaman zaman işsiz güçsüz oturmak zorunda kalan, resmî kadrolardan uzaklaştırılarak hayat mücadelesine atılırsa, onların da kendilerini yetiştirmek zorunda kalmak suretiyle daha faydalı olmaları imkân dahilinde girebilir.

Artık meslekçe bir derlenip toparlanma saati çalmış bulunuyor. Bu da, teknik gücümüzü, işlerin gereklerine uyduracak yeni metodlara erişmekle olabilir. Büyük bir imtihan bekliyor bizi, pek çok çalışmamız gerek.

Not : Bütün cevapların, Mühendislik Haberleri'nde yayınlanması, plânla ilgili bir anket olarak, bir yöne ışık tutabilir ve Daire Başk., Geel Md., Müsteşar seviyesindeki meslekdaşlar bilgi peydah etmiş olurlar. Takdir, Başkanlığımızdır.

Hamit KURANEL

Yük. Müh.

○

Devlet plânlamasının başarı gösterebilmesi için, çok sayıda teknik elemana ihtiyaç olacağı tabiidir.

Sayıları mahdut olan teknik elemanların yenilerinin ve hem de bol sayıda yetiştirilinceye kadar, mevcuttan azamî derecede ve yalnız teknik sahada çalıştırılmakla istifade imkânları hazırlamakla ancak sağlanabilir kanısındayım.

Teknik elemanlardan azamî istifadenin sağlanması ise :

a) Teknik elemanları her dairede olduğu gibi, yazı işleri memuru, yani bir kâtip olmaktan kurtarmak;

Çaresi : Yetişkin yazı işleri şefleri hazırlayıp, teknik mütalâaya ihtiyaç olmayan yazışmaları şeflerin cevaplandırmasını ve teknik mütalâaya ihtiyaç olanları da mütalâayı alırken yine kendisi yazışma diline çevirme imkânlarını sağlamaktır.

b) Bütün dairelerde artık iş bölümü yapılacak kadar yatırım yapıldığı ve yeteri kadar da tecrübe devresi geçirdiğinden, her daire kendine lüzumlu projeleri lüzum oldukça yeni baştan çiziceği yerde (**Proje Tipleri**) ni hazırlatması ve proje işini bu şekilde asgariye indirme imkânını hazırlamasıdır.

Çaresi : Devlet idarecilerinden her projenin en iyisini BEN yapabilirim, gibi bencil düşüncelerin kaldırılması;

Bu zihniyet değişikliğinde muvaffak olunabildiği takdirde — ki senelerdir, bu zihniyeti yıkmak mümkün olmamıştır. — Dairelerin tek-

ni kelemanları, bir defa ihtiyacının şartlaşmasını düzenler ve bu şartlarla (**TİP PROJE**) müsabakaları düzenlenip tipleştirme kesinleştirilebilir.

c) İnşaat kontrollerinin görevlerini basitleştirmek üzere ve her aylık sitedasyona bir haftalık mesaisini harcamaması için keşiflerin basit usullere çevrilmesi.

Çaresi :

- 1 — Tek klas tatbik etmek;
- 2 — Tek su zammı fiyatı;
- 3 — Tek derinlik zammı fiyatı;
- 4 — Türkiye'ye şâmil tek birim fiyatları;

d) Aynı cins ve evsafa idareleri, bölge usulü tatbiki yoluyla, tek fen heyetiyle idare etmek imkânını sağlamak;

Bir Vilâyetteki Özel İdare, Sıhhiye, Maarif, Toprak, İskân v.s. muhelif namlarla vazife görmekte olan heyetleri birleştirmek suretiyle sayıdan tasarruf ve mevcudu terfih imkânını sağlamak.

e) Türkiye çapında da bir standardizasyona giderek köprü, çatı, doğrama, merdiven ve benzeri detaylarında örnek tiplerin yaptırılması;

Çaresi : Her devlet dairesinin yapacağı işler belirli olduğuna göre, bunların hepsine birden müstereken tatbik edilebilecek detay resimleri de çizdirilebilir.

Böyle bir tipleşmeye gidildiği takdirde, maliyetlerde de büyük bir azalma beklenebilir, kanısındayım.

Enver BAŞOL

Yük. Müh.

○

1963 yılında tatbiki konulacak olan 5 yıllık kalkınma programının organize edilmesinde gerek resmî sektörde gerekse serbest sektördeki her branştaki mühendis ve teknik elemanlara büyük bir vazife terettüp edecektir.

Bunun için de çalışma gücü ve potansiyelimizi arttırmak ve verimli bir hale sokmak zorundayız.

Bu itibarla :

1 — Resmî sektördeki mühendislerin de doktorlarda olduğu gibi hâricte teknik faaliyette bulunmalarının sağlanması;

2 — Mühendislik hizmetlerine ait asgarî ücret tarifelerinin bugün-

kü icap ve şartlara cevap verecek şekilde daha cazip bir hale konması, tarifelerle tesbit edilen ücretlerin mühendislik firmalarının aynen tatbiki ve rekabet mevzuu yapılmamasının sağlanması;

3 — Araştırma, etüt ve proje işlerinin ehliyeti müsellemler mühendislik firmalara veya teknik elemanlara yaptırılması, ehliyetsiz kimse lerin istismarından korunmasının sağlanması;

4 — Resmî sektörde baremli ve yevmiyeli çalışan teknik elemanların terfihi imkânlarının sağlanması; yevmiyeli teknik personele ait hâlen yürürlükte olan talimatname ve ücret bareminin bu günün icap ve şartlarına uygun tatmin edici bir seviyeye çıkarılmasının sağlanması lüzumlu bulunmaktadır.

Hidayet TURANLI

Yük. Müh.

○

19 Kasım 1962 tarihli yazınızda 5 yıllık devlet plânlamasının tatbika tı ile ilgili olarak tevcih etmiş olduğunuz soru hakkındaki görüşüm muhtasaran aşağıda arz edilmiştir :

5 senelik kalkınma plânının aksatmadan tahakkuk ettirilebilmesi için, bu plâna dahil bulunan tesislere ait etüt, araştırma ve proje işlerinin zamanında ele alınarak yapılmış olması gerekir.

Birçok devlet müesseselerinde hâlen bu etüt ve proje işleriyle işgal eden daireler veya şubeler mevcuttur. Şüphesizdir ki 5 senelik plâna dahil bulunan işlere göre bu ünitelerin teşkilâtlandırılması gerekecektir.

Mamafih işlerin sür'atlendirilebilmesi gayesiyle, bazı etüt ve proje işlerinin, mevcut veya yeniden kurulacak Türk Müşavirlik Firmaları marifetiyle yaptırılmasında büyük faydalar mülâhaza etmekteyim.

Ancak, bu sahada devlet sektörü ile hususî sektör arasında âhenkli ve semereli çalışmayı temin edecek bir iş taksiminin sağlanması şarttır.

Kanaatimce bir etüdün yapılması veya bir projenin tanzimi için lüzumlu olan fakat uzun vâdeli rasatlarla elde edilmesi mümkün olan donelerin devlet sektörü tarafından

temin edilmesi kaçınılmaz bir zaruret. Meselâ; hidrografik, metereolojik rasatlarla elde edilen doneler veya İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından derlenen çeşitli istatistikî malûmat. Hâlen birçok etüt ve proje işlerimiz yabancı müşavirlik firmalarına ihale edilmektedir.

Bu durum, kısmen ilerde şu veya bu tesisin finansmanında bazı kolaylıkların sağlanması endişesinden ileri gelmektedir. Mamafih yabancı müşavirlik firmalarıyla çeşitli branşlarda rekabet edecek kuvvetli müşavirlik firmalarının memleketimizde henüz lâyıkı veçhile taazzuv edememiş olmaları bu arzu edilmeyen durumu tevlit eden sebeplerin başında gelmektedir.

Bu itibarla en aktüel dâvalarımızdan biri, mevcut millî teknik müşavirlik firmalarımızı, icabında yabancı uzmanlarla da takviye etmek suretiyle geliştirmek, yeni müşavirlik firmaları kurmak ve bu firmaların yaşamasını ve inkişafını temin edecek şekilde devlet sektörü ile işbirliğini sağlamak olmalıdır.

Selâmi UNLÜGİL

Yük. Müh.

○

Plânlama, meslekî faaliyetlerde bulunan teşebbüslerde idarî fonksiyonun beş işleminden birini teşkil etmektedir.

Aklı selim sahibi her insanın davranışlarında, metot bakımından hiçbir fark yoktur.

Meselâ: İyi bir alle reisi veya iyi bir aile kadını olsun veya bir kumandan, bir devlet reisi olsun, hepsi de işlerinin sırasıyla plânlamasını, icramı ve kontrolünü yaparlar. Bu ba-

kımdan plânlama işleri zaten lüzumunu his ve kabul ettiren bir işlem mahiyetindedir. Plânlama bir nev'i uzağı görmek veya istikbal hakkında tahakkuku ençok davranışa bağlı birtakım tasavvurlarda bulunmak demek olduğu gibi, plâncılıkta bir nev'i ayağını yorganına göre uzatmak demektir. Âmmeye ait olsun veya hususî olsun her teşekkül faaliyetini plânlamak zorundadır.

Böyle bir teşekkülün eldeki imkânlarla tesbit edilen gayelere ulaşabilmesi başka zıt faktörler tesir etmedikçe, ancak bu şekilde kabil olabilir. Plânlar bir kaide olarak kısa-orta ve uzun vâdeli olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Umumiyetle kısa vâdeli plânlar 1-4 senelik, orta vâdeli plânlar 5-9 senelik, uzun vâdeli plânlar 10 veya daha fazla olurlar. Ayrıca plânlar umumi ve hususî ana ve tâli olmak üzere muhtelif kısımlara ayrılabilirler. Bir plân diğer plânın hususî bir plânı olabilir.

Plânlama fikri bir nev'i disiplinli çalışma ifade ettiğinden büyük topluluklar tarafından fazla sempati ile karşılanacağını iddia etmek biraz zor olur.

Halbuki bir plânın muvaffak olabilmesi için de o teşekkül mensupları veya toplulukça lüzumunun ve faydasının benimsenmiş olması lâzımdır.

Faydası veya lüzumu benimseyen bir plânın tatbikinin müşkülâtını tahayyül edebilmek zor değildir. İhtiyaçlar (hedefler) ve imkânların tesbiti bir plânın hazırlanmasında iki esaslı unsurdur.

İstatistikî bilgilerin iyi tesbit edilmiş olması ve buna istinaden hedeflerin yani ulaşılması istenilen gayelerin, plânın, tahakkuku için za-

rurî tabii kaynaklara göre iyi ayarlanabilmiş olması, plânın muvaffak bir plân olmasını mümkün kılar.

Muhakkak ki en büyük arzu bir plânın muvaffakiyetle tatbik edilebilmesidir. Fakat mükemmeliyet bir limit olduğuna göre ne kadar mükemmelle yakın hazırlırsa hazırlansın bir plânın tam olarak tatbiki bazen mümkün olmayabilir.

Meselâ imkânlar gayelerle iyi ayarlanamamış olabilir. Bu takdirde plânda gerekli tadilatın yapılması iktiza eder. Plân hiçbir vakit bir tecziye vasıtası addolunmamalıdır. Mücbir sebepler tahtında tadili icap ediyorsa uygun tadilatın yapılması lâzımdır. Aksi halde plâncılarla tatbikçiler arasında nâhoş bir havanın teşekkülü ve bunun zararlı tesirlerine çare bulunması idarecilerce halî gereken ayrı bir mes'eale halini alabilir.

Bir işin plânlama safhasından sonra programlama safhası gelmektedir. Program: bir plânın nasıl icra edileceğini gösterir.

Meselâ halk kültürünün arttırılması memleket kültürünün arttırılmasına ait umumî bir plânın hususî bir plânı olsun bunun için ilk okulların çoğaltılması, öğretmenlerin temini v.s. gibi, başlıklar bir program mevzuunu teşkil ederler. Bunu da daha ziyade meslekî ve teknik hizmet mensupları yani plânlama işinde bu işe ait teknisiyenlere yaptırmak lâzımdır.

Çünkü daha ziyade bir teknik iştir. İnsanlığın hayranlığını uyandıran ve nesillere intikal eden işlerde plâncılar kadar tatbikçilerin de büyük hissesi olduğu hiçbir zaman hâtırdan çıkarılmamalıdır.

TÜRKİYE MÜHENDİSLİK HABERLERİ

İNŞAAT VE MÜHENDİSLİK MEVZUUNDA
TEKNİK MAKALE, HABER VE İŞ İLANLARI
İLE SİZLERİ TATMİN EDEBİLECEK VE
İHTİYAÇLARINIZA CEVAP VEREBİLECEK
M E C M U A D İ R

Atatürk Bulvarı Ökmen Apt. No. 86/10 Ankara - Yenışehir Tel: 12 13 69